

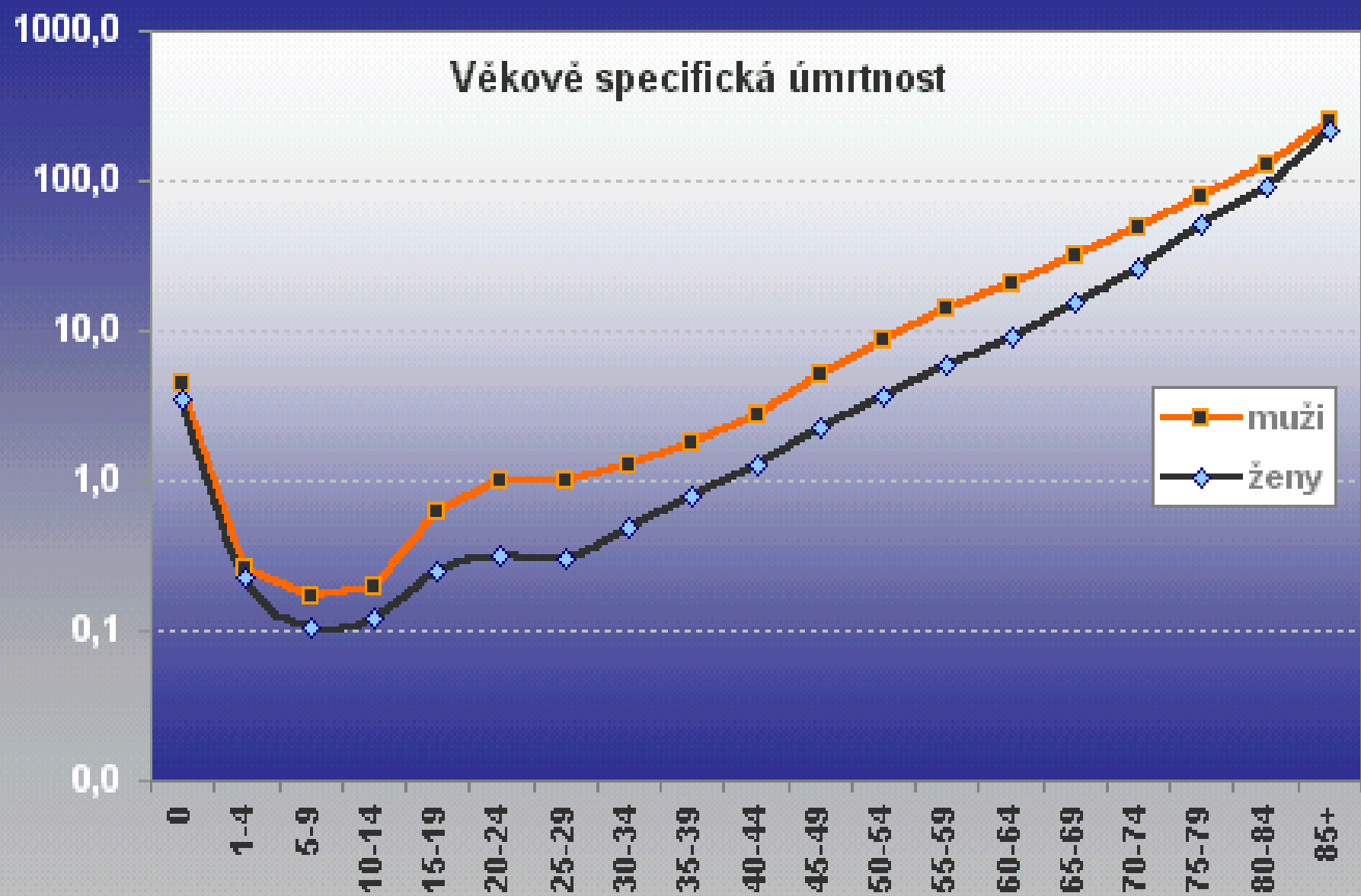
C: Ukazatele zdravotního stavu založené na evidenci zemřelých

1. Celková (hrubá) úmrtnost
2. Specifická úmrtnost
3. Kojenecká úmrtnost
4. Standardizovaná úmrtnost
5. Střední délka života (naděje dožití)
6. Smrtnost (letalita)

C: Ukazatele zdravotního stavu založené na evidenci zemřelých

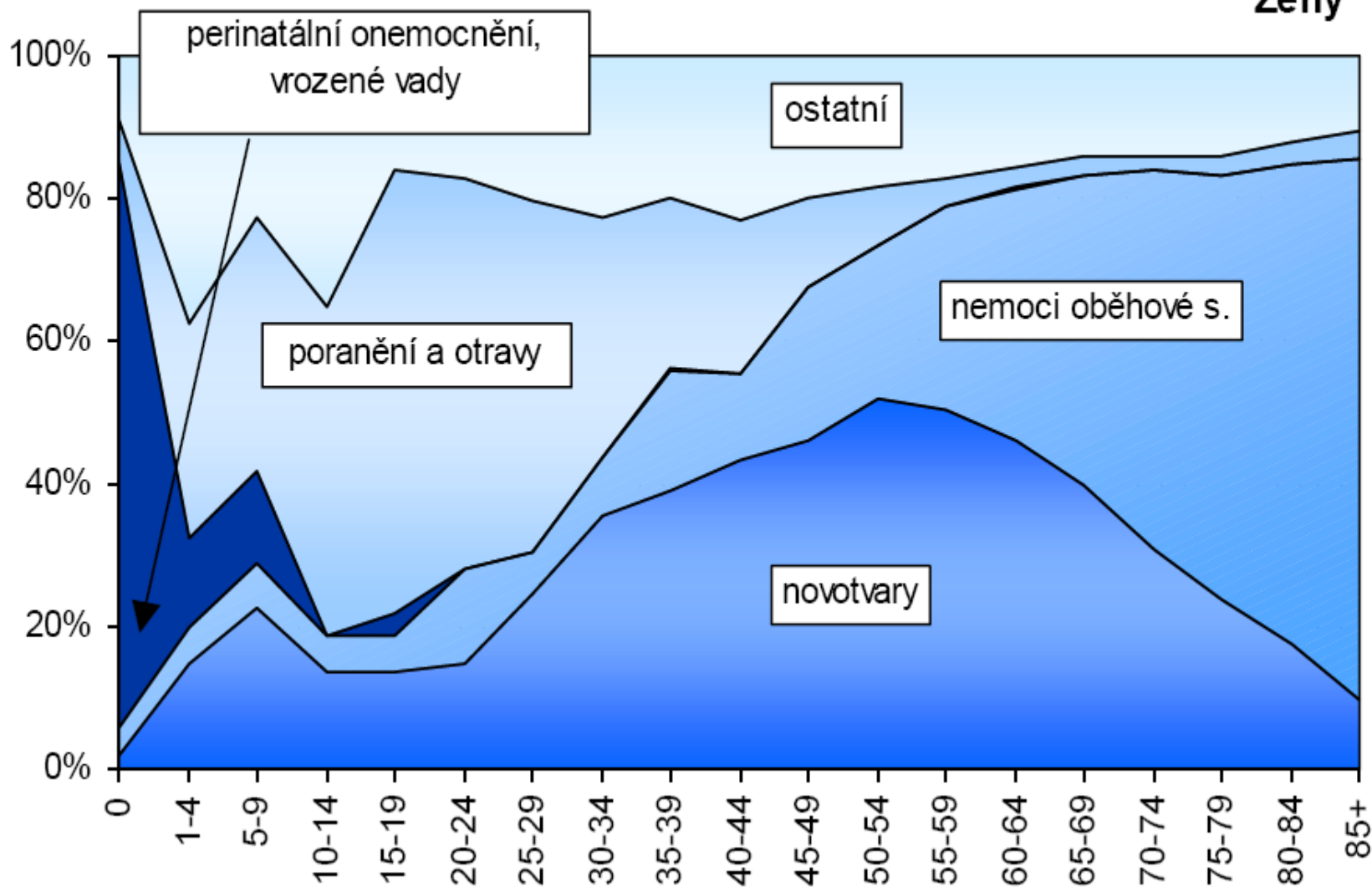
- **Celková (hrubá) úmrtnost**
počet zemřelých / střední stav obyv. $\times 1000$
(v určitém kalendářním roce)
- **Specifická úmrtnost (úmrtnost v dané věkové kategorii)**
počet zemřelých ve věku x / stř. stav obyv. ve věku $x \times 1000$
(v určitém kalendářním roce)

Věkově specifická úmrtnost

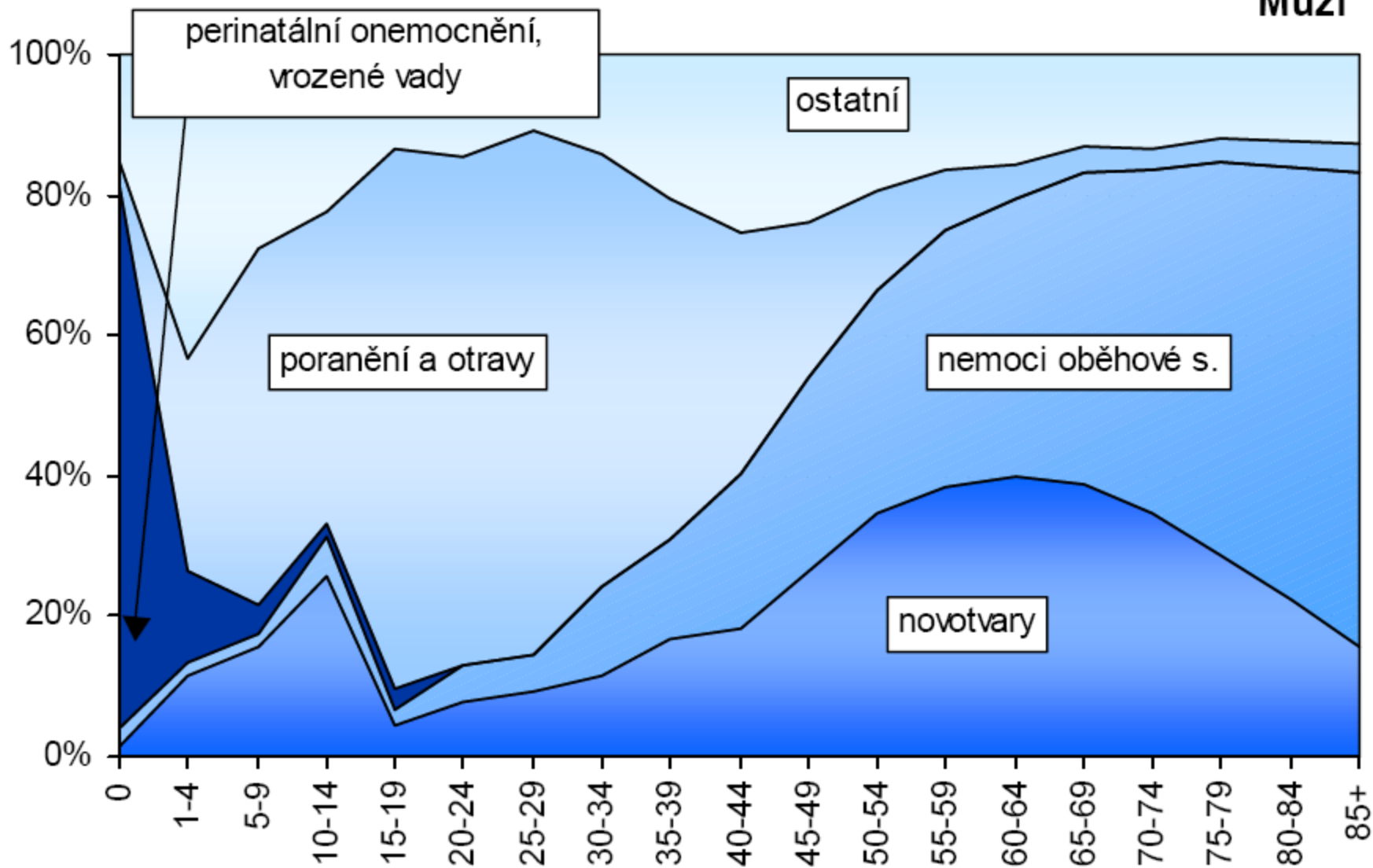

Struktura specifických úmrtostí rok 2002

Ženy

Muži

C: Ukazatele zdravotního stavu založené na evidenci zemřelých

- **Kojenecká úmrtnost**

počet zemřelých do 1 roku / počet živě nar. X 1000 (‰)

výstižný ukazatel zdravotního stavu i socioekonomických poměrů v dané společnosti

KÚ (r. 2011) = 2,7 ‰

Další ukazatel úmrtnosti kolem porodu

poporodní (do 3 dnů)

časná (do 7 dnů)

novorozenecká (0-27 dní)

→ **endogenní** příčiny – poruchy, se kterými se dítě narodilo nebo ke kterým dojde během porodu (VVV), lze ji jen málo ovlivnit

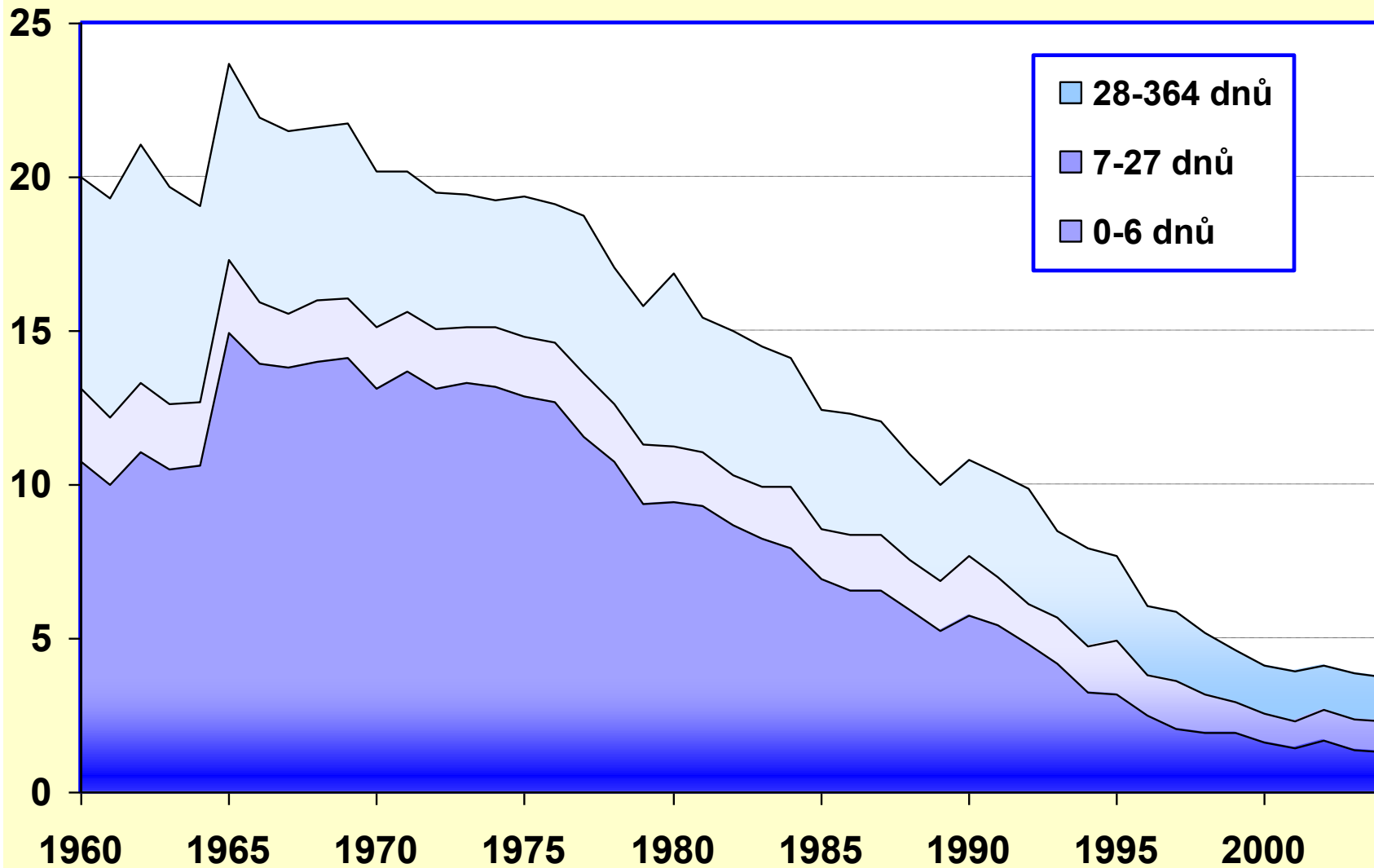
ponovorozenecká (28-365 dní)

→ **exogenní** příčiny – poruchy, k nimž dochází po narození (výživa, hygiena, úroveň zdravotní péče, prostředí...životní a kulturní úroveň rodičů, jejich vzdělání)

perinatální (součet mrtvě narozených a zemřelých do 7 dnů života na 1000 všech narozených))

Vývoj úmrtnosti dětí ve věku do 1 roku

na 1 000 živě narozených

C: Ukazatele zdravotního stavu založené na evidenci zemřelých

□ Standardizovaná úmrtnost

- užitečná pro srovnání úmrtnosti v populacích s rozdílnou věkovou strukturou
- *skutečná úmrtí ve studované populaci / očekávaná úmrtí ve studované populaci * 100*

□ Střední délka života (naděje dožití)

- vyjadřuje *průměrný počet roků, který má naději ještě prožít osoba právě x-letá*
- počítá se z úmrtnostních tabulek

C: Ukazatele zdravotního stavu založené na evidenci zemřelých

□ Smrtnost (letalita)

počet úmrtí na určitou nemoc/výchozí počet nemocných x 100

- poměr počtu zemřelých na dané onemocnění k celkovému počtu onemocnělých touto chorobou, vyjadřuje se v %
- při posuzování závažnosti nemoci nebo úspěšnosti léčby

Úmrtnost vystihuje, jak často dochází k úmrtí na určitou nemoc v populaci, smrtnost pak, jaká část ze všech nemocných, kteří trpí určitou nemocí, na ni zemře.

Např. tetanus má vysokou smrtnost – až 50 %, ale minimální úmrtnost při malém počtu případů onemocnění, u IM je tomu naopak.

Demografie

Obsah, metody,
význam

DEMOGRAFIE

- Biosociální věda, zkoumající **reprodukcí lidských populací** (populační reprodukce = obnova lidské populace rozením a vymíráním).
- Základní témata – počet obyvatel, změna počtu obyvatel , struktura, vývoj a zákonitosti vývoje obyvatelstva
- Cenná pro zdravotní a sociální péči
- Výchozí studium zdravotního stavu obyvatelstva

Demografická statistika

- Demografická statika /*statistika stavu obyvatel*/, registruje a hodnotí počet obyvatelstva, jeho rozmístění a strukturu
- Demografická dynamika /*statistika pohybu čili měny obyvatel*/ - 1.měna přirozená
2.měna mechanická
3.měna sociálně-právní

Základní zdroje demografických dat

/základní metody zjišťování demografických jevů/

- Sčítání lidu
- Průběžná evidence demografických událostí
- Průběžná evidence migrací
- Zvláštní výběrová šetření
- Populační registr

Sčítání lidu

- patří k nejstarším statistickým akcím

Sčítání lidu - historie

- 1.sčítání lidu (census) již před 6000 lety v Babylonu, ve starém Egyptě (3000 př.n.l.), v antickém Římě
- u nás – ve středověku – soupisy obyvatelstva pro vojenské a daňové účely (zkreslené údaje)
- mezník r. **1753** – **patent Marie Terezie o každoročním sčítání lidu**
→ **sčítání v r. 1754** – jednotně a současně na celém území soustátí
- **r. 1777** – **konskripční patent** - základ soupisů
- **r. 1857** – první sčítání obyvatel R-U (přechod mezi soupisem a moderním sčítáním)
- **r. 1869** - první řádné tzv. **moderní sčítání** (podle zákona a zásad formulovaných na statistických kongresech) → poměrně úplné a přesné. Na sčítání v R-U navazuje sč. za 1. republiky a další až do současnosti (cca každých 10 let) .
- **březen 2011** – **Sčítání lidí, domů a bytů v ČR**

Sčítání lidu

- Sběr, třídění, rozbor a publikace demografických a socioekonomických údajů týkajících se všech osob žijících na vymezeném území
- Obvykle spojeno se sčítáním domů a bytů
- Údaje pro potřeby vlastního státu, mezinárodní srovnání
- V rámci Světového programu sčítání 2010 proběhne v letech 2005- 2014 sčítání 98% světové populace

Sčítání lidu, domů a bytů 2011

Trendy v naší společnosti

- Roste počet obyvatel ČR – především díky cizincům
- Česká populace stárne
- Roste počet vzdělaných lidí
- Přibývá lidí, kteří nemají vůbec žádné vzdělání
- Roste počet rozvedených i svobodných
- K víře a národnosti se lidé vyjadřovali méně než v minulosti
- Rychle roste počet bytů v soukromém vlastnictví
- Mění se způsob vytápění

Počty obyvatel

Proti předchozímu sčítání se zvýšil počet obyvatel ČR o 332 tisíc na **10 562 214** lidí.

1) Vyšší porodnost v posledních letech

2) V ČR žije o 261 % více cizinců než před deseti lety, jejich počet se blíží k **půl milionu**

Nejpočetnější skupiny cizinců v ČR:

- Ukrajinci 117 810
- Slováci 84 380
- Vietnamci 53 110
- Rusové 36 055
- Němci 20 780
- Poláci 17 865

V České republice byli sečtení lidé 182 zemí světa.

Národnost

Na tuto dobrovolnou otázku neodpovědělo 2,74 milionu lidí
(v roce 2001 neodpovědělo pouze 173 tisíc obyvatel)

Nejčetnější národnosti v ČR:

- Česká 6 732 104
- Moravská 522 474
- Slovenská 149 140
- Polská 39 269
- Německá 18 772
- Romská 13 150

*Počet osob romské národnosti tvoří
součet lidí, kteří vyplnili pouze
romskou národnost a kombinaci
romské a další národnosti*

Moravská národnost:

2001: 380 474 = 3,8 % z těch, co
odpověděli

2011: **522 474** = 6,7 % z těch, co
odpověděli

*Nejvíce v Jihomoravském kraji – 254 tisíc
obyvatel*

Romská národnost:

2001: 11746 = 0,1 % z těch, co odpověděli

2011: 13150 = 0,2 % z těch, co odpověděli

Náboženství

Na tuto dobrovolnou otázku neodpovědělo 4,8 milionu lidí
(v roce 2001 neodpovědělo pouze 902 tisíc obyvatel)

Círky s největším počtem příznivců:

- 1) Římskokatolická církev
- 2) Českobratrská církev evangelická
- 3) Církev československá husitská.

Věřím, ale nehlásím se k žádné církvi
708 tisíc obyvatel

Bez náboženské víry
3 612 804 obyvatel

Rytíři jedi: 15 070 obyvatel

Největší podpora Praha

3 977 lidí, což tvoří 0,31 % všech
Pražanů

Nejmenší podpora Vysočina

pouze 0,08 % obyvatel kraje

Vzdělání

- **Roste počet vysokoškoláků**

2001: 762 459 2011: 1 117 830 = nárůst o 46,6 %

Nejvíce lidí s vysokoškolským diplomem žije v Praze (249 714),
v Jihomoravském kraji (143 968) a ve Moravskoslezském (120 668)
Středočeském kraji (120 467).

Největší podíl obyvatel s VŠ: Praha 22,5 % (každý pátý člověk v Praze
vystudoval VŠ)

Nejmenší podíl obyvatel s VŠ: Karlovarský kraj 7,2 %

- **Roste počet lidí bez vzdělání**

2001: 37 932 2011: 47 253 = nárůst o 24,6 %

Nejvíce lidí, kteří nemají žádné vzdělání, je v Moravskoslezském kraji
(6 536), v Ústeckém kraji (6 335) a v Středočeském (5372) Jihomoravském
kraji (4 283).

Největší podíl lidí bez vzdělání: Ústecký a Karlovarský kraji
(skoro 1% obyvatel daného kraje)

Rodinný stav

V České republice **roste počet rozvedených i svobodných** lidí a klesá počet těch, kteří žijí v manželství.

Muži:

Počet rozvedených: nárůst o 37,7 %

Počet svobodných: nárůst o 10,4 %

Počet ženatých: pokles o 6,3 %

Největší podíl rozvedených:

1) Karlovarský kraj: 11,9 %

2) Ústecký kraj: 11,2 %

Nejmenší podíl rozvedených:

Vysočina: 7,3 %

Ženy:

Počet rozvedených: nárůst o 33,4 %

Počet svobodných: nárůst o 9,9 %

Počet vdaných: pokles o 7,1 %

Největší podíl rozvedených:

1) Karlovarský kraj: 14,1 %

2) Ústecký kraj: 13,4 %

Nejmenší podíl rozvedených:

Vysočina: 8,5 %

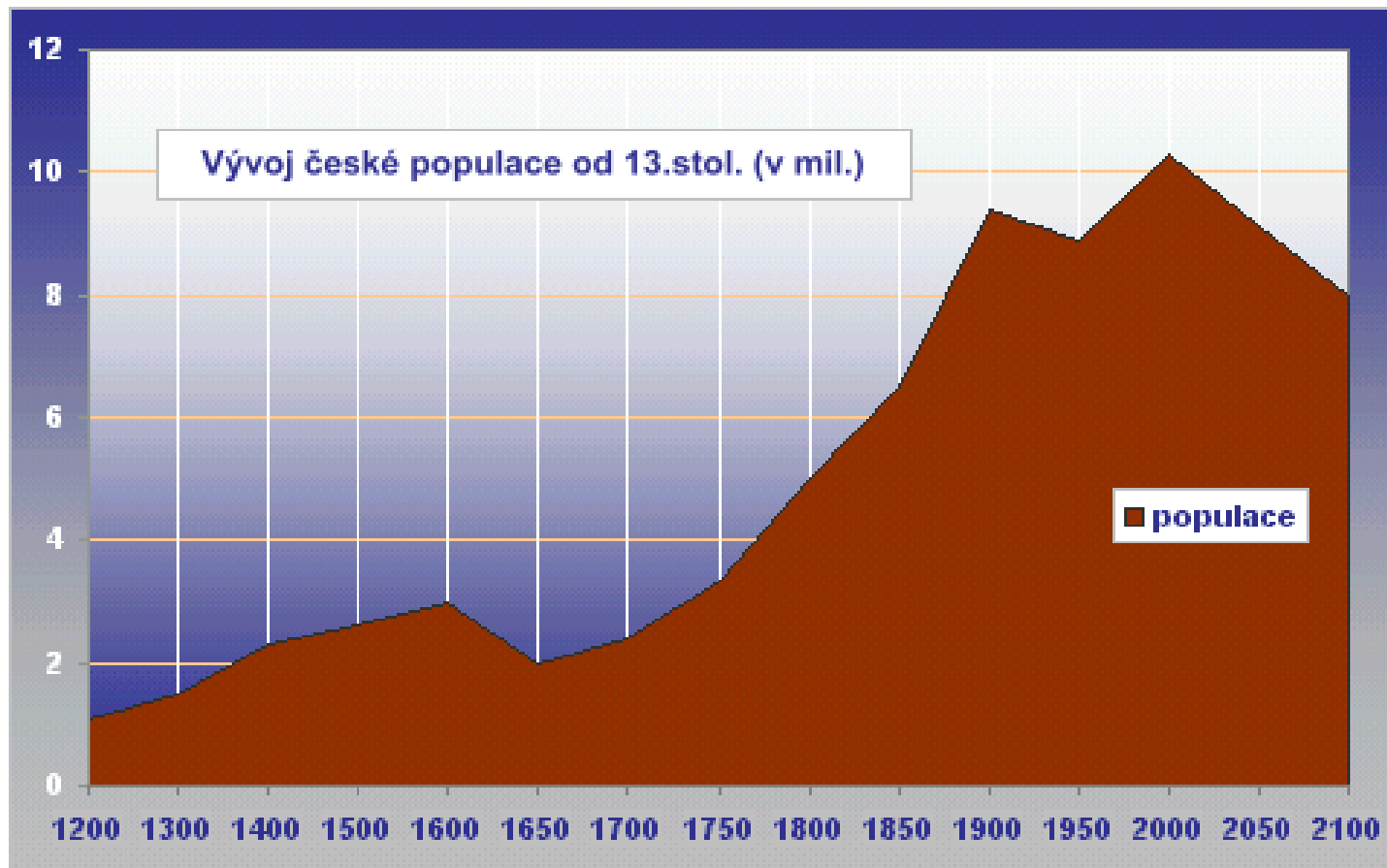
K registrovanému partnerství se přihlásilo 2055 osob

Počet obyvatelstva

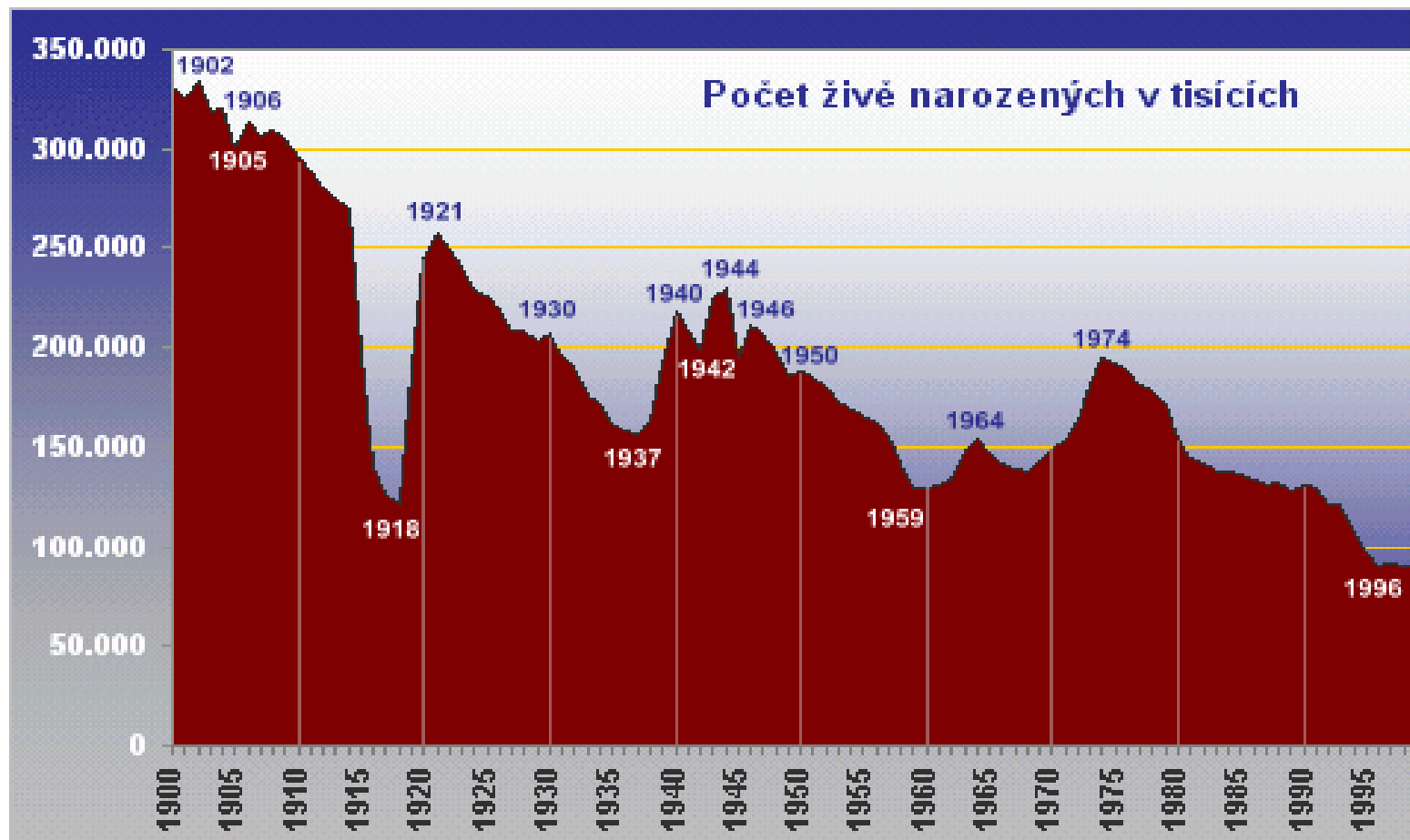
- Základní demografický ukazatel
- Stav/počet /obyvatel k určitému okamžiku
- Počáteční stav
- **Střední stav** / k 1.7.daného roku/
- Koncový stav

/přesný počet obyvatel znám pouze k datu sčítání lidu, jinak odhady/

Vývoj početního stavu populace obývající území dnešní ČR

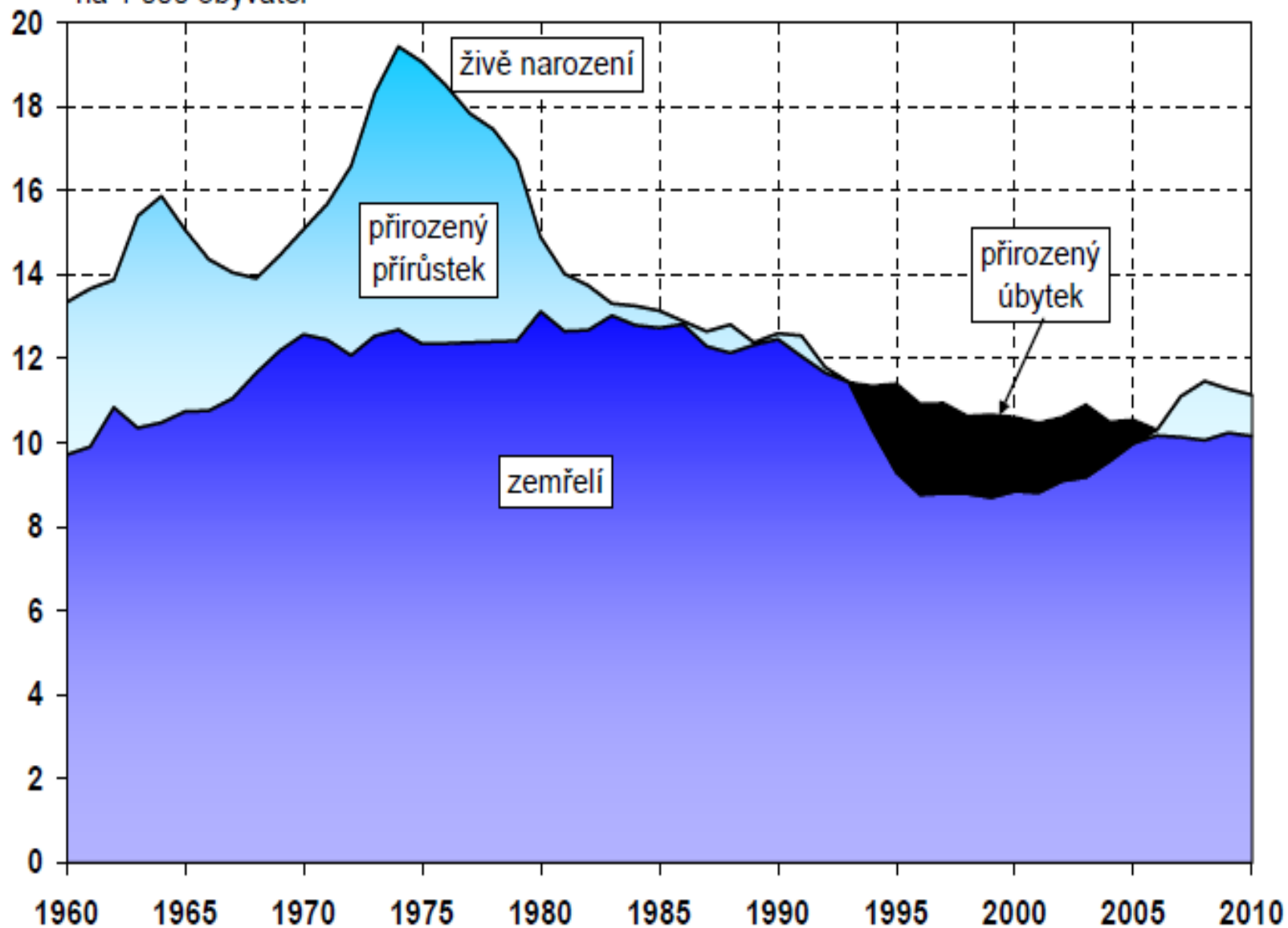

Vývoj počtu živě narozených dětí ve 20.st.na území dnešní ČR

Vývoj základních demografických ukazatelů

na 1 000 obyvatel

Struktura /složení, skladba/ obyvatelstva

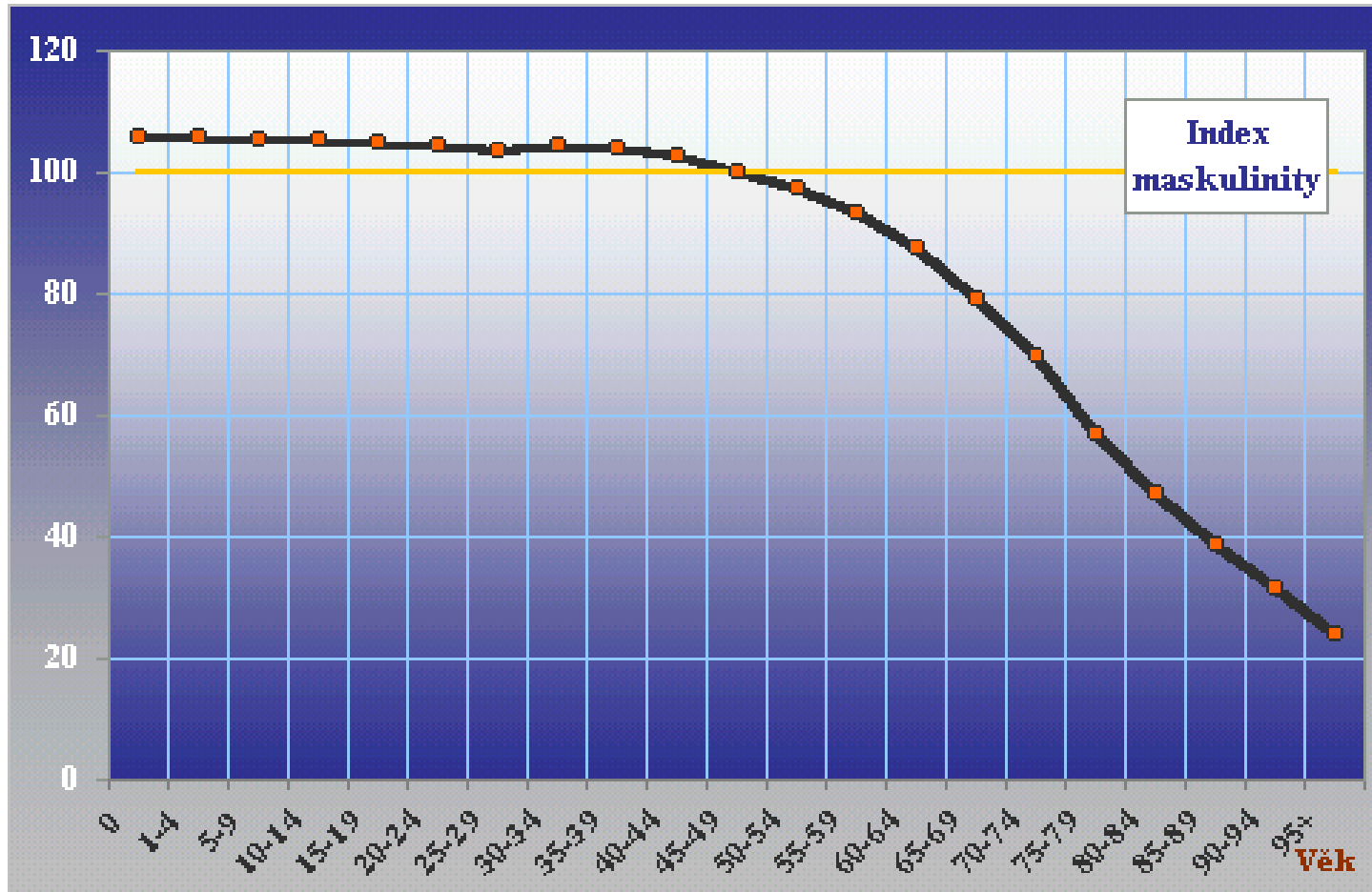
- Jeden ze základních úkolů demografie
- Podle **biologických znaků** /pohlaví, věk/
- Podle sociálně právních znaků /rodinný stav/
- Podle socioekonomických znaků
- Podle kulturních znaků/vzdělání/

Struktura podle pohlaví

- Poměr početního zastoupení obou pohlaví je výsledkem řady biologických a sociálních činitelů
- Vyjadřuje se **indexem maskulinity**, který udává počet mužů připadajících na 1000 žen

$$\frac{\text{počet mužů}}{\text{počet žen}} \times 1000$$

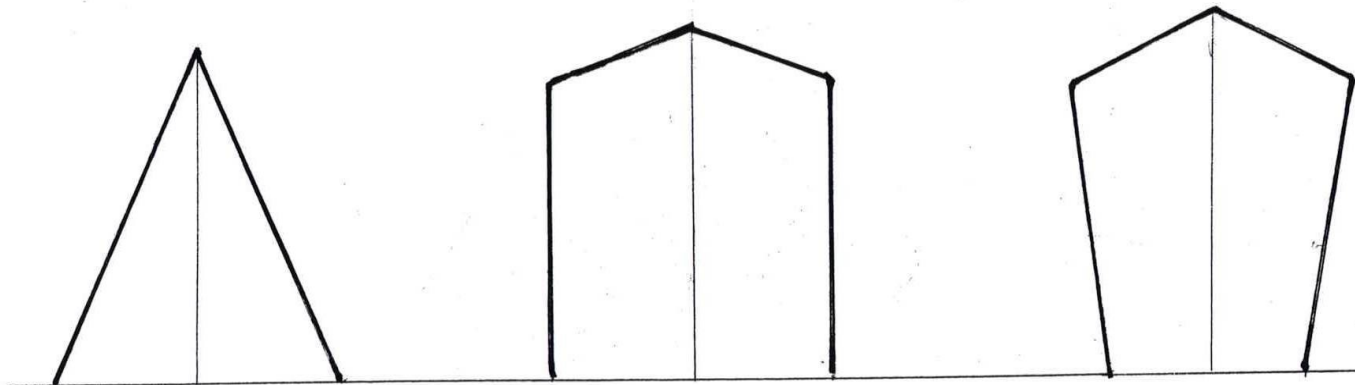
Index maskulinity, ČR 2003

Struktura podle věku

- Druhá zákl. demografická charakteristika jednotlivce
- Věkové složení populace
 - charakterizuje její současný stav
 - je důsledkem řady vlivů minulosti
 - východisko pro odhad vývoje v budoucnu
- Věk determinuje zdravotní stav
- Věková pyramida /strom života/- grafické vyjádření počtu obyvatelstva podle věku a pohlaví

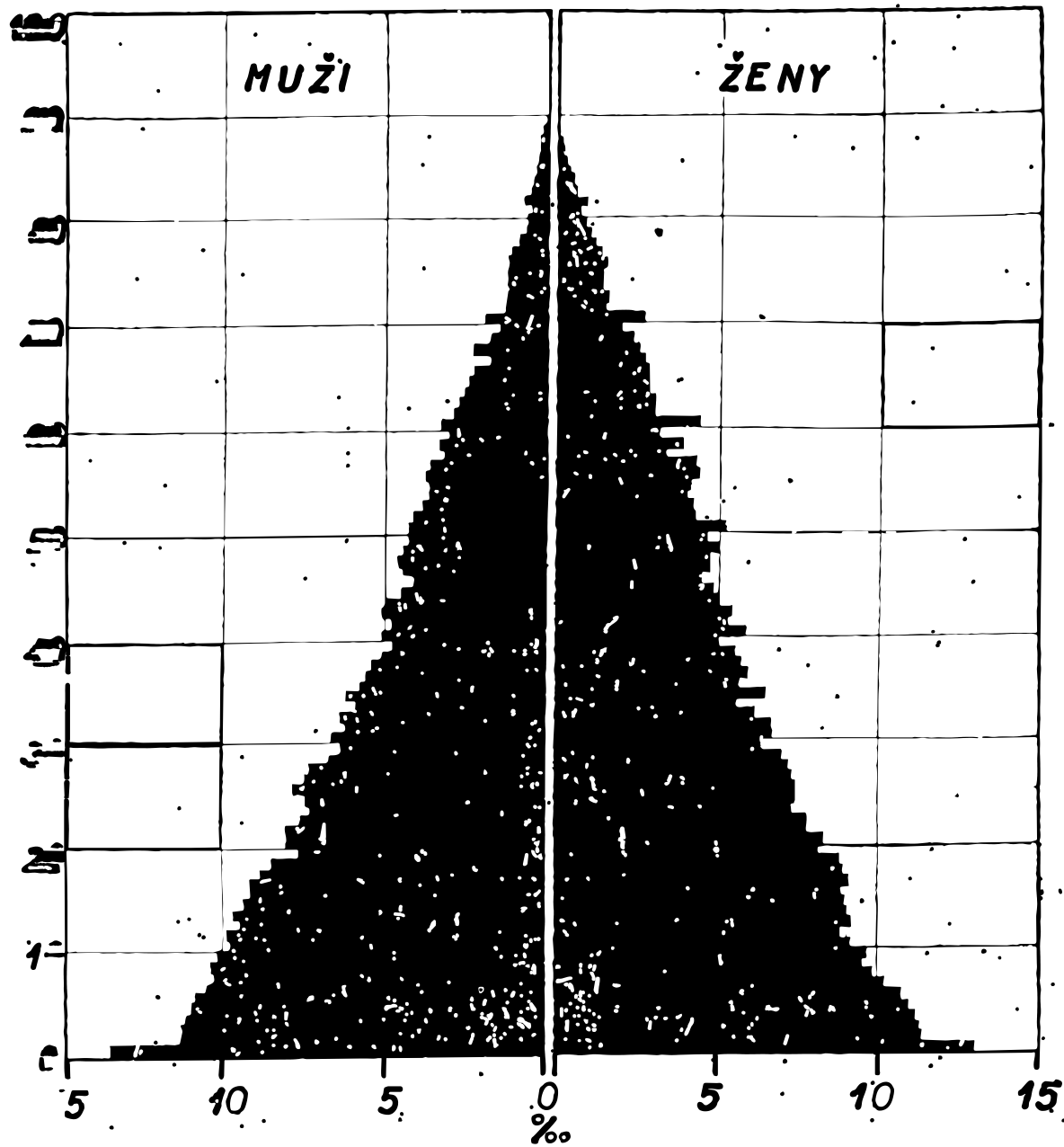
Základní typy struktury populace podle věku

a) progresivní

b) stabilní

c) regresivní

Graf 21: Věková pyramida obyvatelstva českých zemí r. 1900.

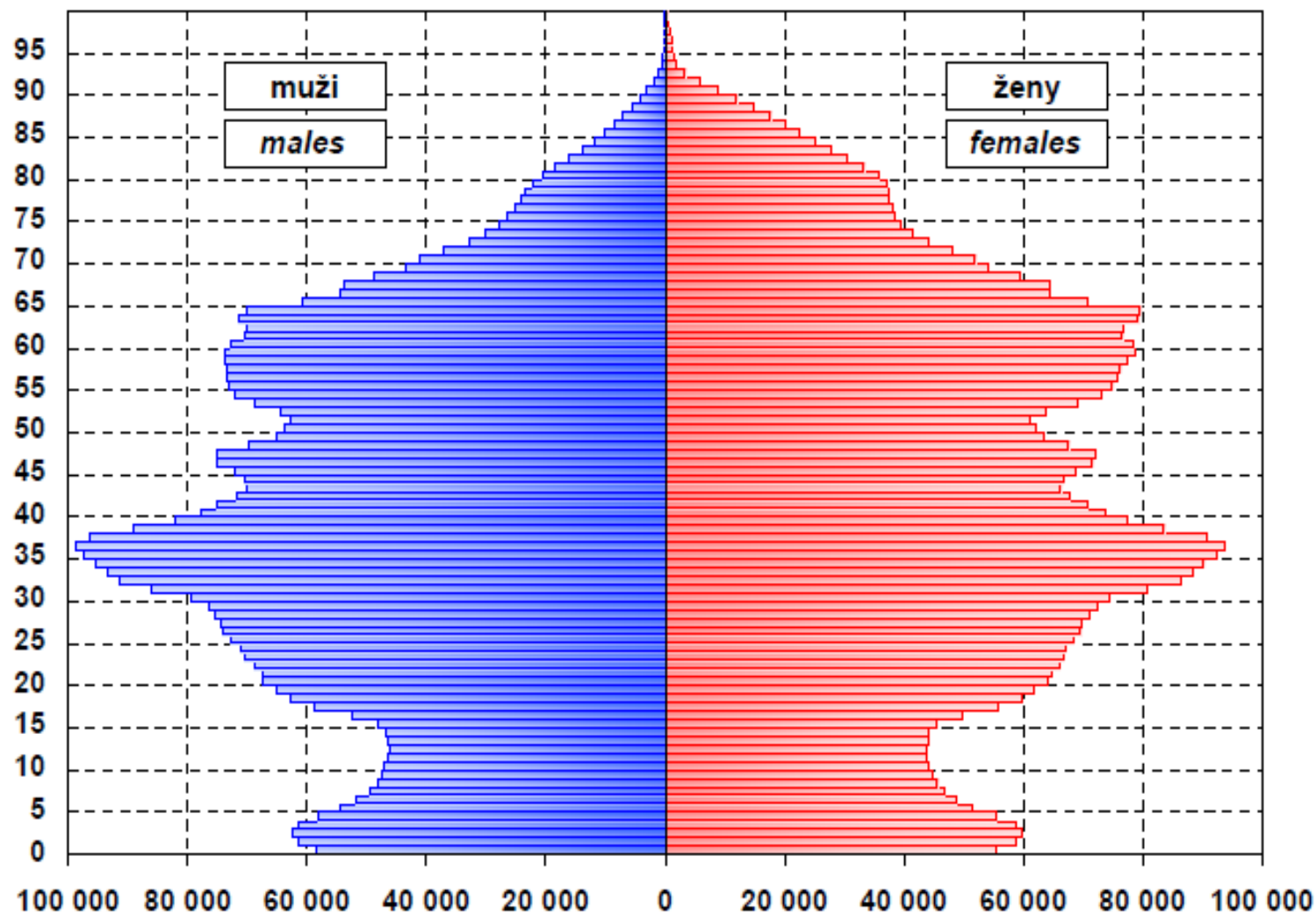
Věková skladba obyvatelstva: 1945

Česká republika

Věkové složení obyvatelstva k 1.7.

Population by age to 1.7.

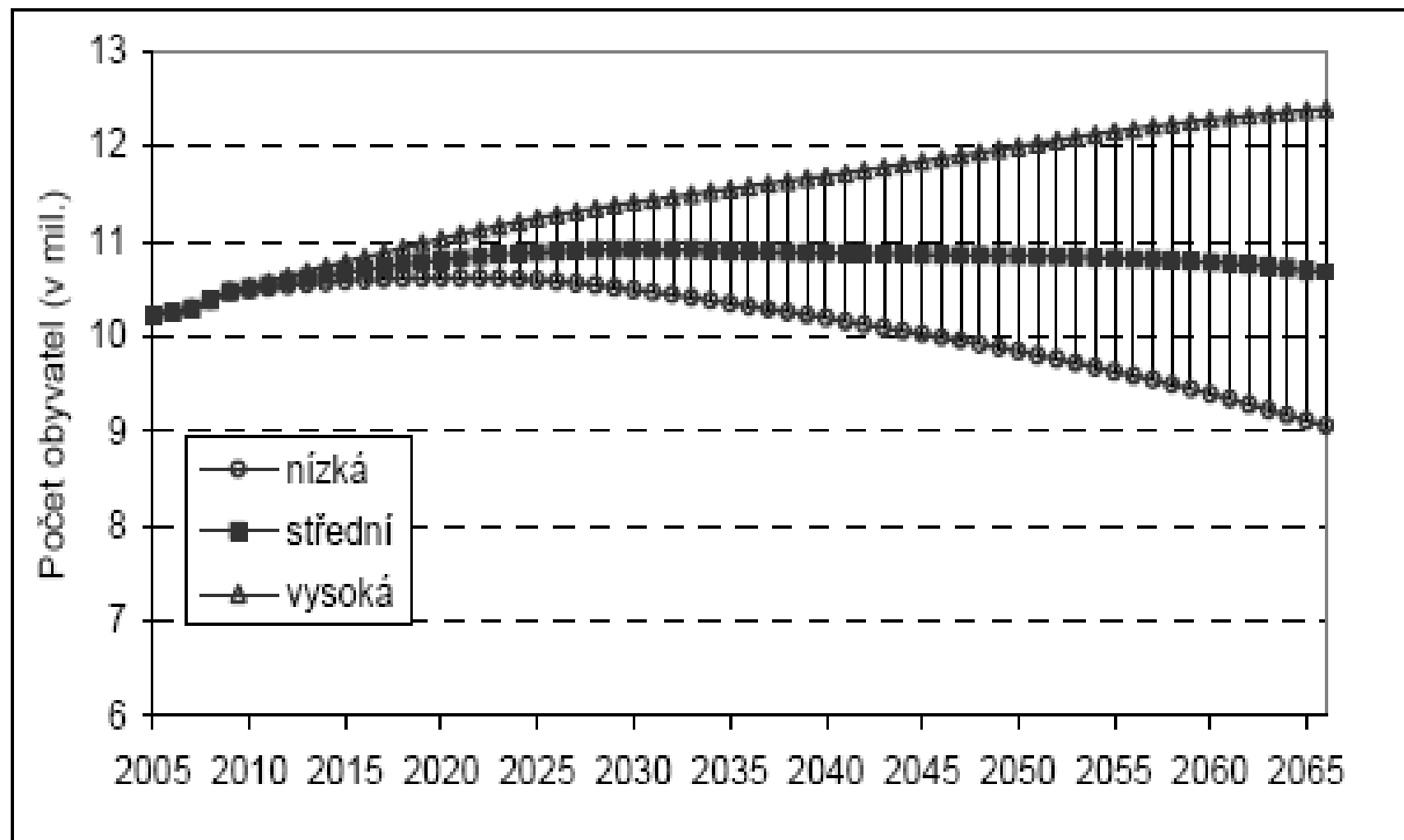

Věková skladba obyvatelstva: 2050

Česká republika

Obr. 7: Počet obyvatel (k 1.1. daného roku)

Demografické stárnutí

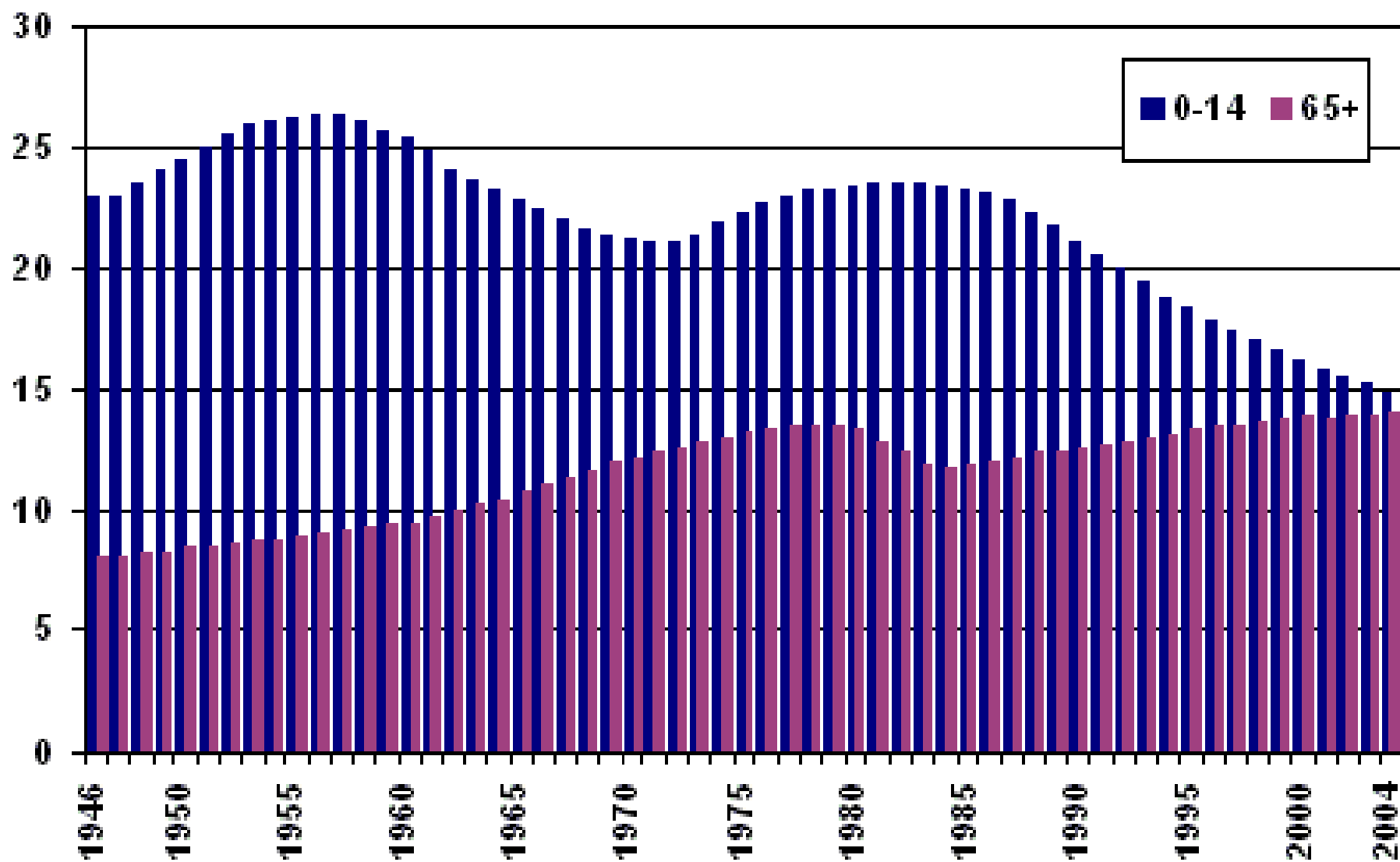
- Jev typický pro vyspělé země
- Růst podílu starších věkových skupin v populaci
- Výsledek dvou procesů:
 - klesající porodnost
 - pokles úmrtnosti
- Následkem je rostoucí hodnota **indexu stáří** (110,4 - r. 2011) – 1,7 mil.osob > 65 let

Demografické stárnutí

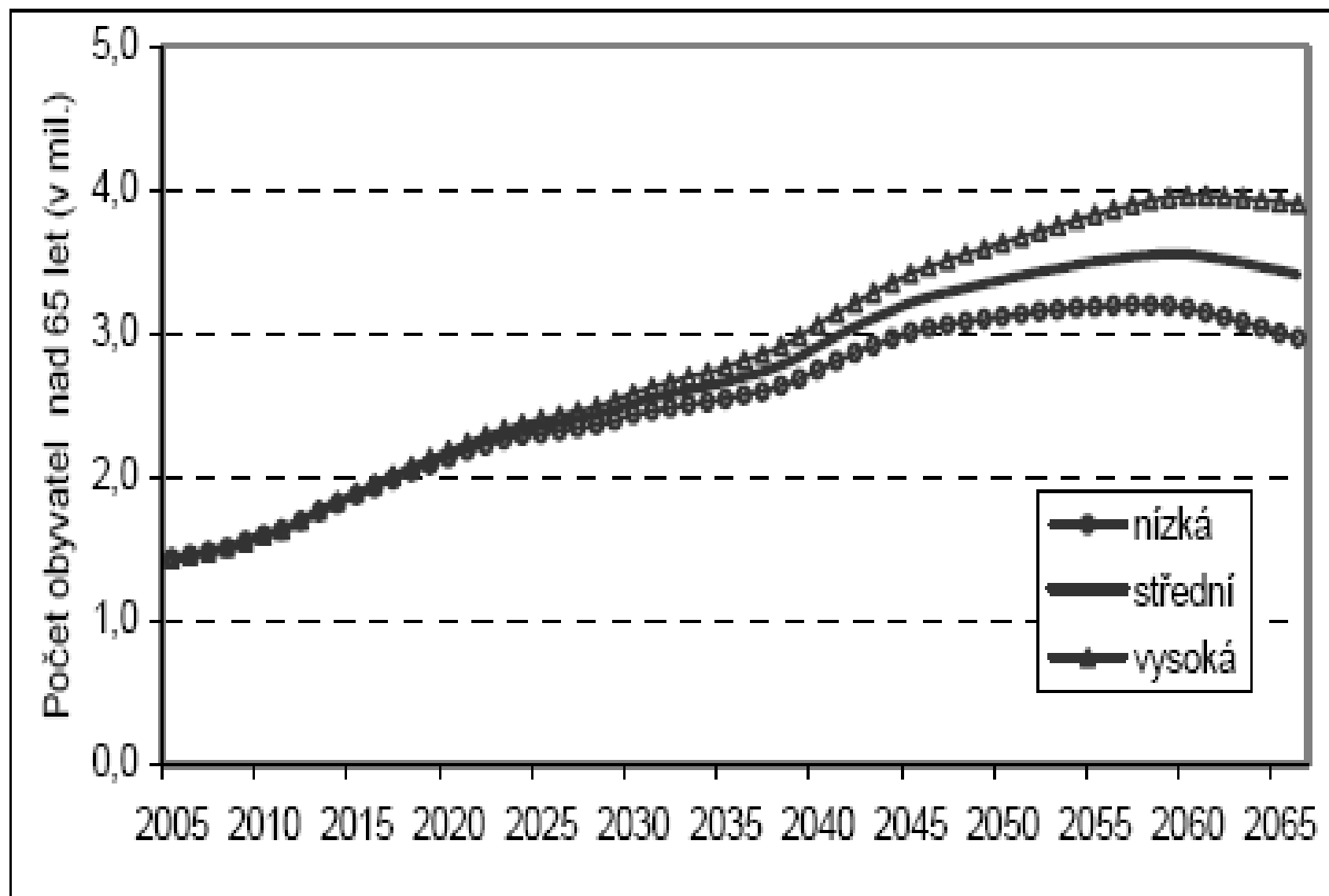
leden 2013 —

v ČR žije **1103** občanů ve věku **100 a více let** (920 žen, 183 mužů)

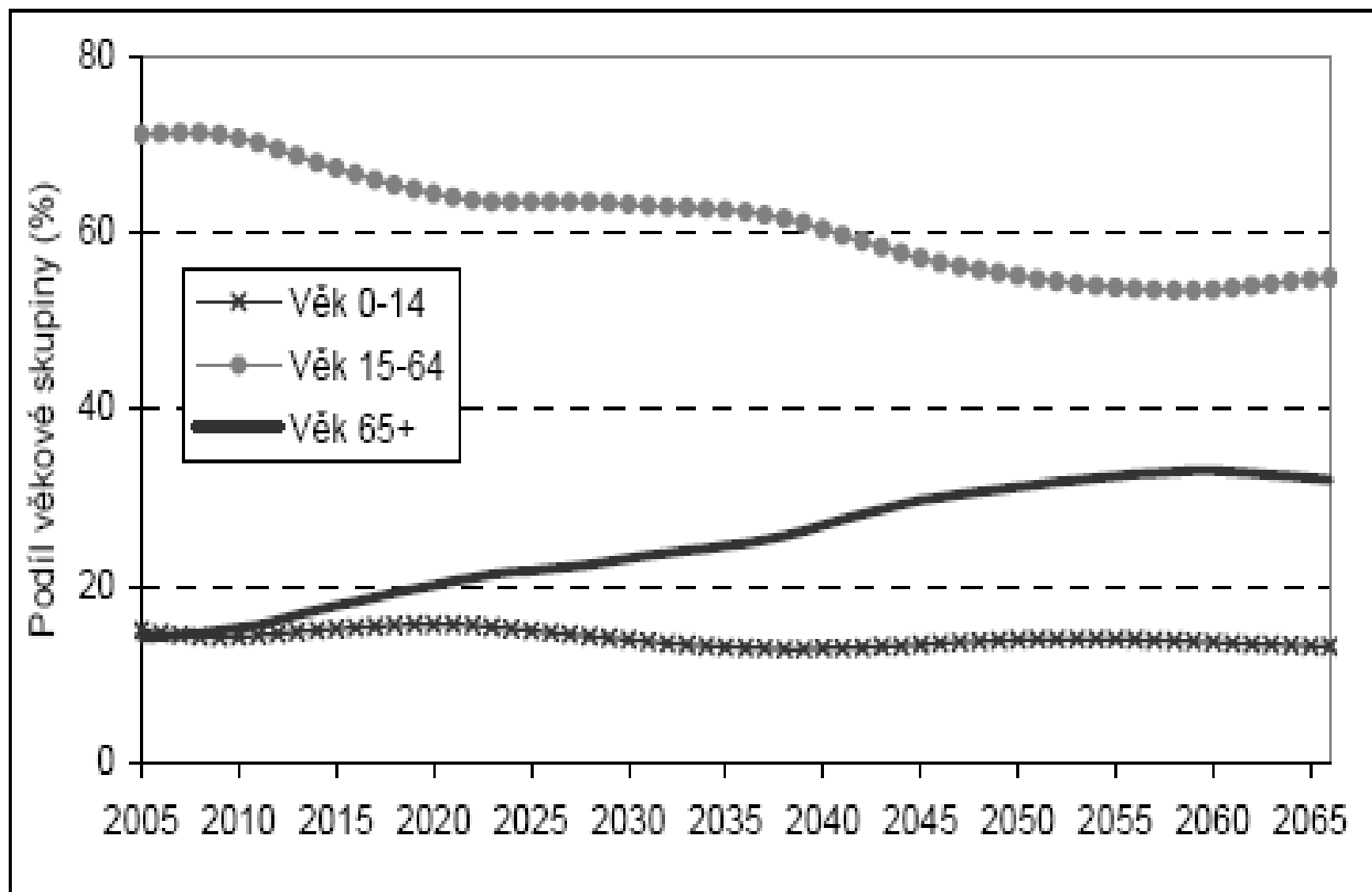
**Podíl obyvatel ve věkové skupině 0-14 a 65 a více let
v letech 1946-2004 (v %)**

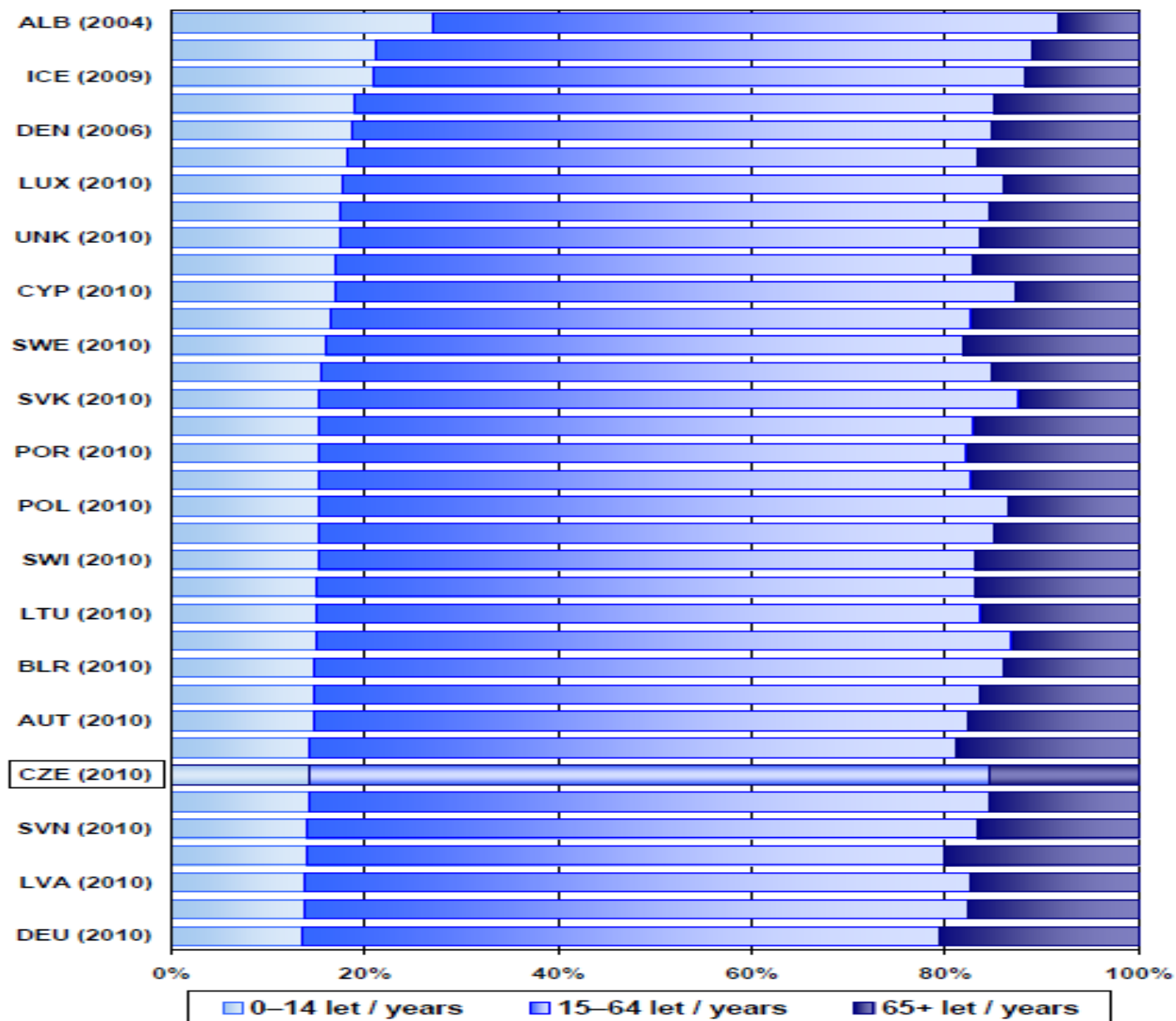
Obr. 8: Počet osob starších 65 let

Obr. 9: Podíly věkových skupin, střední varianta

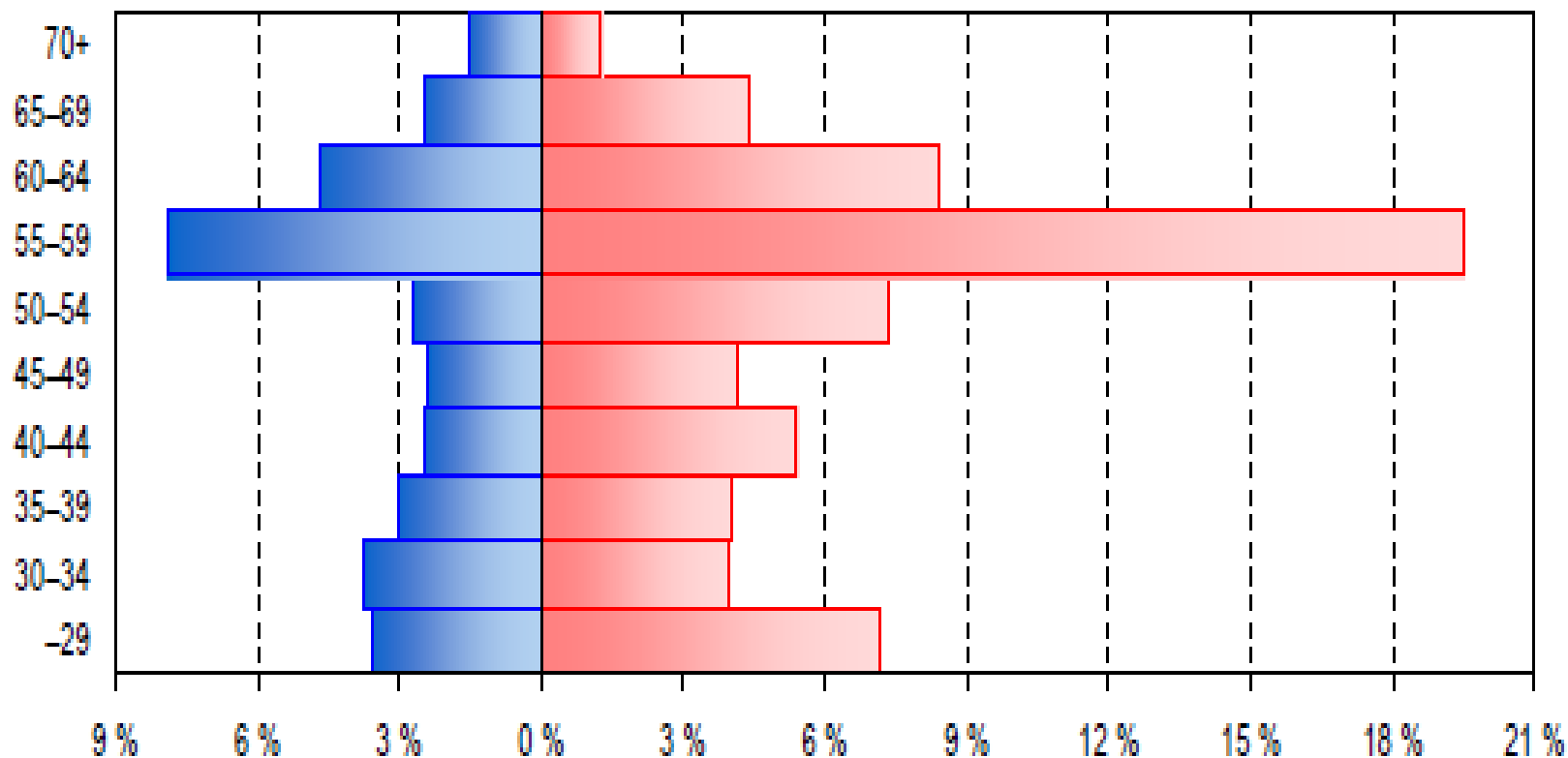

Věková struktura obyvatelstva (v %)
Age structure of inhabitants (in %)

Věková struktura zubních lékařů v ČR (2011)

zubní lékaři

- 37% populace ZL tvoří osoby věku 50 – 59 let

1. Hlavní rysy demografického vývoje (2011)

- Počet obyvatel klesl (31.12.2011 : **10 505 445** osob - klesl počet narozených – 3.rokem , počet přistěhovalých převýšil počet vystěhovalých)
- Populace stárne, průměrný věk (40) poroste a v roce 2030 může dosáhnout 46 let
- **Pokles porodnosti i plodnosti** (do r. 2008 porodnost rostla),
- Intenzita úmrtnosti nadále klesá (↓ SÚ), (HÚ 10,1)

2. Hlavní rysy demografického vývoje (2011)

- Celkový počet potratů (38 864) mírně snížil
- Další pokles sňatečnosti(nejnižší počet sňatků od 1918), **pokles rozvodovosti**
- ↑ počet dětí naroz. mimo manželství (41,8%)
- ↑ porodů císařským řezem (24%)
- ↑ rodiček nad 35 let (17% dětí)
- Kojenecká úmrtnost se nemění (**2,7‰**)
- **Střední délka života** opět roste, u žen činí **80,7** let, u mužů **74,7** let

3. Hlavní rysy demografického vývoje (2011)

- Ve srovnání se zeměmi EU 15 má ČR vyšší úmrtnost a tím nižší střední délku života, naopak v kojenecké úmrtnosti jsme mezi špičkou Evropy i světa
- **Indexem stáří** (neustále **roste** - na 100 dětí připadlo 111 seniorů) patří ČR k evropskému průměru, postupně se však zařadí mezi země s nejstarším obyvatelstvem